

**TUDOR VLADIMIRESCU,
ÎNTRU SCRITURĂ ȘI PERSONAJ**

TUDOR NEDELCEA*

În celebra sa *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent*, G. Călinescu scrie despre virtuțile literare ale conducătorului Revoluției de la 1821, frapând prin intuiția sa genială: „Precursor în messianism al lui Eliade și al lui C.A. Rosetti este însuși Tudor Vladimirescu, a cărui operă literară, ca să zicem așa, se alcătuiește din scrisori și proclamații. Aceștia din urmă au un stil viguros și biblic, folosind imagini multicolore de zugrăveală de tindă bisericească (șerpi, balauri, lănci, întunerice)”¹.

Prin actele sale de dreptate, prin *Proclamația* de la Padeș, încărcată de spiritul demnității naționale și al onoarei, cu valențe literare, Tudor Vladimirescu a devenit un mit lucrător și pilduitor, poporul gratulându-l cu cel mai mare titlu de noblețe: *domn*, iar istoricii, scriitorii, compozitorii, pictorii și sculptorii l-au nemurit cu îndreptățită considerare.²

Pentru cel ce personifică deșteptarea noastră națională, („Voise ca în țara lui să aibă parte de fericire săracii neamului românesc”, scria N. Iorga) locuitorii meleagurilor sale au purtat un pios respect, contribuind, prin diverse mijloace, la eternizarea firească a numelui său. Dovada peremptorie sunt două documente din arhivele craiovene: primul este un apel al președintelui Băncii populare „Staicu Bengescu” din comuna Bengești, din 24 ianuarie 1920, adresată Prefecturii județului

---

* Cercetător științific I, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolaescu-Plopșor” al Academiei Române, din Craiova, e-mail: tudornedelcea2006@yahoo.com.

¹ G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, revăzută și adăugită. Prefață de Al. Piru, București, Editura Minerva, 1982, p. 130.

² Vezi Tudor Nedelcea, *Jertfa lui Tudor, trainică zidire spirituală*, prefața la Ionel Turcin, Ionela Nori Codea, I. Pâlșoiu, *Eroul – martir Tudor Vladimirescu și cronica Revoluției române din 1821*, Craiova, Editura. Aius, 2017, pp. 9-16.

Dolj: „Cu toată greutatea vremii de astăzi, urmează ca evenimentelor mișcării naționale din 1821 să le dăm toată atențiunea meritată, căci din sângele eroului național Tudor Vladimirescu, curs acum o sută de ani în bătrâna Târgoviște, s-a dospit aluatul din care a ieșit România Mare de astăzi. Pe acest temei, facem un călduros apel la simțămintele d-voastră patriotice și naționale în același timp, să binevoiți a încuraja clădirea în comuna Vladimiri din Gorj, locul de naștere al eroului național, eterna «Casă a Poporului», în care să se lumineze generațiile viitoare, pentru întărirea neamului»³.

Cel de-al doilea document este, de fapt, o telegramă a Ligii Culturale din 25 ianuarie 1921, adresată aceleiași prefecturi, prin care solicită constituirea unui „Comitet de doamne care să trimeată la București delegațiuni de doamne și domnișoare pentru Centenarul Tudor Vladimirescu”⁴.

Un institutor din Baia de Aramă, N. N. Sârbulescu, a scris o piesă istorică în patru acte, *Zavera lui Tudor Vladimirescu*⁵ (apreciată și de filosoful C. Rădulescu-Motru), în prefața căreia menționează: „am căutat a introduce aici chiar vorbele lui Tudor, pe care mi le povestea tatăl meu, ca fiind culese de părintele său de la Tudor. Multe din ele au rămas netrecute, neavând rost în piesă. Totuși, cele patru acte corespund întrutotul realității”⁶.

Ceea ce este deosebit de semnificativ este faptul că „*românul absolut*” (Petre Țuțea), Eminescu consacră pagini însemnate lui Tudor Vladimirescu în publicistica sa, afirmându-se ca un autentic istoric, cum îl definea N. Iorga: „Eminescu stăpâna cu desăvârșire cunoștința trecutului românesc și era perfect inițiat în istoria universală; nimeni din generația lui n-a avut în acest grad instinctul adevăratului înțeles al istoriei, la nimeni nu s-a prefăcut ca la dânsul într-un element permanent și determinant al întregii lui judecării. E uimit cineva astăzi, la capătul atâtor cercetări minuțioase și pline de răbdare, după adăugirea unui imens material de informație și atâtor eforturi ale criticii, când constată cât înțelegea acest om, și gânditorul politic trebuie să admire ce mare era puterea lui de-a integra faptele mărunte și trecătoare ale vieții contemporane în măiestroasa curgere a dezvoltării istorice”⁷. Și, la data scrierii acestor afirmații, publicistica eminesciană fusese publicată doar fragmentar. Dar, ca și în cazul lui G. Călinescu, intuiția a jucat un rol esențial.

³ Arhivele Naționale Craiova, fond Prefectura jud. Dolj, serv. ad-tiv, dos. 21/1921, f. 1.

⁴ *Ibidem*, f. 61. Peste ani, la 23 martie 2001, din inițiativa Fundației Scrisul Românesc din Craiova, pe Casa Glogoveanu din Bănie (azi, Tribunalul județului Dolj) a fost dezvelită o placă memorială, care să amintească despre copilăria și adolescența eroului de la 1821, în casa boierească a mentorului său.

⁵ Publicată la Turnu Severin, la Librăria I. Bejan, în 1915.

⁶ N. N. Sârbulescu, *Zavera lui Tudor Vladimirescu*, ediție revizuită, Craiova, Editura Privirea, 2015, p. 9.

⁷ N. Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane, cap. VII. Literatura în serviciul politicii*, în N. Iorga, *Eminescu*, Iași, Edit. Junimea, 1981, p. 26. Vezi și Dan Zamfirescu, *Eminescu-istoric de excepție*, interviu realizat de Tatiana Lucsandra, în „Flacăra”, 38, nr. 21, 26 mai 1989, p. 9 și Tudor Nedelcea, *Eminescu*, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2013, p. 59-126.

Eminescu era conștient că pericolul dezromânității este intern, fiind nevoie de cucerirea „Plevnei interne”: „lupta se urmează pe tărâm național între noi, care ținem de obiceiurile și tradițiile poporului român, și între oamenii veniți de ieri de alaltăieri în țară ce, uniți cu niște români slabi de înger, își dau silința să ne abată de pe căile firești ale dezvoltării noastre și să întemeieze stăpânirea străinilor pe pământul românesc”⁸.

Polemica cu adversarii ideii românismului atinge punctul culminant în privința disputei asupra Revoluției lui Tudor Vladimirescu. „Aripa roșie” a Partidului Liberal își revendica sorgintea în mișcarea revoluționară de la 1821. Miza era prea mare și Eminescu consideră că o asemenea idee este nu numai aberantă și lipsită de orice suport istoric, dar și lipsită de bun simț: „A mai cuteza să vie cu povești de la Anadan Babadan, precum că d. C. A. Rosetti ar mai fi făcut parte din ceata lui Tudor Vladimirescu pe când nu era încă pe lume?”⁹. Eminescu nu contestă că există o luptă de idei politice; nu contestă nici măcar ideile liberale: lupta este „între ideea unui stat cu instituții liberale și solid organizat și între o demagogie lacomă de câștig fără muncă care a uzurpat numele de partid politic, fără-a fi decât o societate de neomenoasă exploatație a poporului românesc”¹⁰.

În același timp, polemica de idei este folosită de poet nu de dragul polemicii, ci numai pentru a așeza „micul curs de istorie națională” pe făgașul său normal. „Lección de istorie voiți, onorabililor? îi chestionează Eminescu. Lección de istorie vă dăm”¹¹. Și această lecție de istorie, obiectivă și argumentată, o aplică, de data aceasta, Revoluției de la 1821 asimilată de liberalii din jurul ziarului „Românul”. Revoluția lui Tudor Vladimirescu are, pe lângă caracterul social, un specific național îndreptată împotriva românofobilor. Românul se întreabă: „contra alor noștri s-au ridicat Domnul Tudor cu sătenii lui?”, iar răspunsul lui Eminescu este tranșant: „Contra a lor voștri, v-am spus-o o dată și v-o repetăm ș-acum” și-și începe demonstrația, aducând în sprijinul argumentelor sale idei reieșite din însăși Proclamația de la Padeș, căci aceste „vorbe scrise și iscălite de el sunt autentice. El [Tudor] au găsit mulți boieri patrioți [deci nu numai săteni, n.n.] de aceleași simțiri cu dânsul cari, constituiți în sfat, l-au sfătuit să perceapă dări de la toți fără deosebire, sancționând astfel prin votul și azeziunea lor puterea pe care moșneanul din Gorj și-o asumase”¹². Așadar, Revoluția lui Tudor era îndreptată, conform ideilor din Proclamație, împotriva „păturii superpusă de străini cari formează partidul roșu în țară, fără tradiții și fără moralitate”¹³. Și din nou, de la înălțimea spiritului său, printr-o demonstrație simplă, dar impecabilă (sau impecabilă prin simplitate și adevăr) acuzațiile sale rămân fără

⁸ *Cine cunoaște câtuși de puțin...*, în „Timpul”, IV, nr. 108, 18 mai, 1879, p. 1.

⁹ *Calumniare audacter...*, în „Timpul”, V, nr. 165, 25 iul. 1880, p. 2.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *«Pseudo-Românul» ne cere...*, în „Timpul”, VII, nr. 105, 16 mai 1882, p.1.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

replică: „Oare nu-i asta destul de clar pentru d-nii Giani, Cariagdi, Carada, Pherechydes, C. A. Rosetti etc, etc.? Oare gura lui Tudor, pana lui, nu sunt destule dovezi pentru a se ști în contra cui era îndreptată mișcarea?”¹⁴.

Cu un adânc simț istoric, printr-o stăpânire perfectă a izvoarelor istorice (între care, „Revoluția lui Tudor Vladimirescu” de M. Cioran, aghiotantul lui Tudor, apărută în 1859, este o lucrare de referință pentru poet, pe care o și recenzează¹⁵), Eminescu face din nou recurs la istoria națională spre a arăta că această pătură superpusă care „a știut chiar să suplanteze aristocrația străveche și istorică a țării” este vremelnică, întocmai ca și alți stăpâni vremelnici (goți, huni, gepizi, longobarzi, avari, pecenegi, cumani, tătari, turci, slavi). „Ei, ce s-au ales de toți?... Nimic”, se întrebă și-și răspunde Eminescu, așa cum peste un secol se întreba și C. Noica.¹⁶ De ce? Pentru că - își continuă Eminescu argumentația – „rasa română e cea istorică în aceste țări, e cea care își impune caracterul, limba și datina, și să nu se crează că acest caracter energic și drept, această minte de-o înăscută claritate și iubire de adevăr, vor putea fi pe mult timp întunecate de tertipurile, apucăturile sofisticate și mizeria de caracter a stăpîniturilor bizantine ce ne guvernă azi”¹⁷.

În vizorul său nu stau străinii (greci sau evrei) stabiliți de secole în țară, ci acele elemente recent intrate, care și-au „romanizat doar pielea”, aspirante prin orice mijloace la funcții oficiale (la „pita lui Vodă”) și care practică demagogia la modul vulgar. „Răul esențial care amenință vitalitatea poporului nostru este moral, e demagogia” și „felonia nocturnă de la 11 februarie”¹⁸.

Este rândul oficiosului guvernamental să-i răspundă, învinuindu-l că provoacă, prin tonul articolelor sale, dezordine socială. Spre a înlătura orice acuză de xenofobie, Eminescu revine și precizează că este vorba nu de elementele alogene în sine, ci de latura economică a acestora, de ipocrizia și demagogia roșilor care afirmă că „tot ce a fost în țară a fost rău; numai ce au făcut ei este bine”¹⁹. Tudor Vladimirescu a luptat „contra alor voștri”, „contra elementelor străine după vremea aceea, și voi reprezentați astăzi acele elemente străine, am adăogat noi, făcând aluziune nu atât la sângele care curge în vinele fiecăruia, cât la simțirile ce-l însuflețesc și la faptele ce săvârșește”²⁰. Ceea ce i-a supărat mai mult pe boierii și pandurii lui Tudor (motivul pentru care s-au și alăturat acestuia) sunt numai „tendențele străine, apucăturile străine ale domnilor greci, înrâurirea străină și disprețul a tot ce era românesc: al tradițiilor, al gloriilor, al deprinderilor

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ „Carte asupra veracității căreia n-am avut nicio cauză de-a ne îndoi”, vezi *Observații în treacăt...*, în „Timpul”, VII, nr. 108, 21 mai 1882, p. 1.

¹⁶ C. Noica, *Dialog, cu un străin despre România*, în „Ramuri”, nr. 6, 15 iun. 1981, p. 2.

¹⁷ «Pseudo-Românul» ne cere..., în „Timpul”, VII, nr. 105, 16 mai 1882, p. 1.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Dar dulci, nobili și politicoși...*, în „Timpul”, VII, nr. 109, 23 mai 1882, p. 1.

²⁰ *Ibidem*.

românești”, aplicând în țările românești o legislație neconformă cu obiceiul pământului, conformă doar cu „ideile demagogiei franceze, îndulcite și aurite”²¹. Revoluția lui Tudor n-a fost canalizată exclusiv împotriva străinilor, ci și asupra unor boieri pământeni „rătăciți cari serveau de instrumente prin cari străinii despuiau și-apăsau pe români”²². Cu un domn fanariot care avea „urechile astupate de strigătele de ură ale oamenilor politici și de gălăgia sărbătorilor”, cu o țară aflată în situație-limită, „ce poate să iasă dintr-o asemenea stare de lucruri?”. Căci „nemulțumirile sunt generale, indignația oamenilor este ajunsă la culme și toate caută să izbucnească. Așa încât nimeni nu știe ce poate să aducă ziua de mâne!” „Iată răspunsul nostru la întrebarea „Românului”: cine provoacă răsturnările?”²³.

Cauzele Revoluției de la 1821 se datorează unui secol și ceva de domnie fanariote. Faptele de repetiție - ca să folosim expresia lui A. D. Xenopol - sunt evidente. „Dacă-am încerca să determinăm exact timpul în care elementul autohton au învins pe cel imigrat, sau a fost învins de el, am zice: la 1700 învinge elementul imigrant prin dominația fanariotă. La 1821 începe reacțiunea elementului autohton și merge biruitoare și asimilând până la 1866. La 11 februarie 1866 învinge din nou elementul imigrat”²⁴. Există, așadar, pe de o parte românii sau românizații, cu un trecut identic în toate provinciile în care locuiesc, iar pe de altă parte opătură superpusă, „un fel de sediment de pungași și de cocote, răsărită din amestecul scursăturilor orientale și occidentale”²⁵, care, cu sprijin extern, violentează spiritul național. „Dar să nu desperăm”, ne asigură Eminescu, căci „planta crește la noi. Ar trebui numai niște mâni vârtoase mocănești cari să știe s-o întrebuințeze”, căci „geniul neamului românesc e o carte cu șapte peceti pentru generația dominantă”²⁶. Și polemica se întinde și în alte articole.²⁷ „Domnul Tudor” este arma prin care polemica sa devine pe deplin eficientă, cum remarcă și Marin Sorescu: „Scormonitor împătimit al istoriei noastre, autorul Lucașăruului, necruțător cu contemporanii, avea de ce să fie fascinat, descoperindu-l pe Tudor. El a moștenit de la pandur neîncrederea în elementul superpus, neproducător, precum și intuiția acestuia că nu turcii reprezintă pericolul major al ființei românești”²⁸.

Refuzând gazetarilor de la „Românul” ascendența și legitimitatea de la Revoluția lui Tudor (de subliniat faptul că numește mișcarea de la 1821 Revoluție, pe când Roller și ai săi o numesc „răscoală”), cursul de „istorie națională” oferit

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, p.124.

²⁴ «*Românul*» a contractat năravul..., în „Timpul”, VI, nr. 163, 29 iul. 1881, p. 1.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Vezi „Timpul” din 3 mart. 1879, 30 dec. 1880, 30 iul. 1881, 5 aug. 1881, 9 aug. 1881, 17/18 aug. 1881, 29 sept. 1881, 6 mart. 1882, *mss.* 2264 etc.

²⁸ Marin Sorescu, *Tudor Vladimirescu și literatura stării de urgență*, prefață la: Tudor Vladimirescu, *Scrieri*, ediție îngrijită de Tudor Nedelcea, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1993, p. 5.

liberalilor depășește caracterul de polemică conjuncturală, „interesând în cel mai înalt grad interpretarea faptului istoric. Istoria tezistă, scrisă după calapoade de grup, este anulată de Eminescu prin cuvântul adevărului”²⁹.

Eminescu a demonstrat, și prin acest popas asupra Revoluției de la 1821 și a conducătorului ei, că are un acut simț istoric, o perspectivă obiectivă asupra evenimentelor istorice, bazat nu atât pe o intuiție genială, cât mai cu seamă pe studierea tuturor surselor documentare ale vremii de primă importanță, dovadă a perenității ideilor sale privind istoria națională.

Într-un incitant eseu, scris în stilul său caracteristic, filosoful și memorialistul Petre Pandrea (primul intelectual european care a intuit și a scris despre pericolul nazist la numai câteva luni de la venirea la putere a lui Hitler³⁰) scria despre cobilița oltenească ca de o „virulentă armă de-a lungul istoriei politice a poporului român”, o „cobiliță răzbunătoare a Olteniei”, astfel încât atunci când în Capitală „se petrec neomenii, obrăznicii și prostii grave, care încurcă viața însăși a națiunii”, cobilița oltenească acționează ca „factor de unificare politică și de bună gospodărire internă”³¹. Și exemplifică cu Mihai Viteazul și Tudor Vladimirescu, Petre Pandrea a scris și o piesă de teatru despre Tudor, nefinalizată și, se pare, nepublicată.

„Cel mai mare artist al verbului românesc” (cum l-a numit Lucian Blaga, într-o convorbire cu Gheorghe Grigurcu³²), Tudor Arghezi, are, evident, cuvinte de preaslăvire a înaintașului său gorjean, „Tudorul nostru din Vladimiri”³³. În primul număr al reapariției reviste „Ramuri”, la 15 august 1964, sub conducerea lui Ilie Purcaru, Tudor Arghezi se „dezlănțuie” și preamărește spiritul oltenesc ca fiind, în esență, spirit panduresc. „Ca meridionali ai românilor, oltenii nu sântără totuși nici gasconi, nici sumbri și luciferici ca latinii din Andaluzia. Ei sunt români de o specie sui generis, care au știut să aibă limba românească pe cobiliță și în răspăr, mânăta ca și o răzmeriță a lui Tudor din Vladimiri la îmbobocirea suavă cu care ne dă binețe gorjeanul în Țari. E o ramură de poezie din care mulți au năzuit să-și subțieze un condei. Scula tăioasă era pe aici la îndemâna fitecui. Pe Amaradia și la Jii, cichia și cuțitul sunt gemene cu poezia și zvâcnirea oltenească. Crestând o hașchie dintr-o creangă de răboj de pe la Cozia și Tismana, îmi făcui și eu un băț de credință, zis uneori și condei, care mă învață și acum ceva și pe care îl învăț și eu să scrie câte o țără”³⁴.

²⁹ M. Ungheanu, *Eminescu: Sens, timp și devenire istorică*, în „Luceafărul”, 32, nr. 25, 24 iun. 1989, p. 2.

³⁰ Tudor Nedelcea, *Cine seamănă ură*, în vol. Tudor Nedelcea *Interferențe spirituale*, Craiova, Fundația Scrisul Românesc, 2002, pp. 381-391.

³¹ Petre Pandrea, *Eseuri*, București, Edit. Minerva, 1971, p. 402.

³² Gheorghe Grigurcu, *Mai curând un zeu*, în „Portal-Măiastra”, 13, nr. 2, 2017, p. 6.

³³ Tudor Arghezi, *Oltenia Felix*, în „Gazeta literară”, 13, nr. 6, 10 febr. 1966, p. 1.

³⁴ Idem, *Bine te-am găsit, Cărbunești!*, în „Ramuri”, 1, nr. 1, aug. 1964, p. 1.

Peste ani, un alt confrate genial al lui Eminescu („cel mai mare poet al poporului său și creatorul doctrinei sale naționale”, cum a scris Mircea Eliade), Marin Sorescu avea să-l analizeze, scriind o excelentă prefață, *Tudor Vladimirescu și literatura stării de urgență*, la vol. Tudor Vladimirescu, *Scrieri*³⁵. Comentariul sorescian începe brusc și abrupt: „Ca și toată fapta sa, limba lui Tudor este acțiune, mișcare, rezeșire năvalnică de apă de munte, cu obârșia pe piscuri. Directă, de la suflet la suflet, dezvoltând un năduf, o durere mocnită, ea cere participare imediată. Poruncă, rugăciune și îndemn frațesc: «Veniți fraților»”.

Plecând de la intuiția genială a lui G. Călinescu, din celebra sa *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent*, ca personalitate literară, Marin Sorescu considera Proclamația de la Padeș „ca o specie aparte, o formă fixă a istoriei în mers, sonetul viu al cronicilor muntene. Tudor e cronicarul care face istorie și-o și consemnează fulgerător în texte, menite a fi memorate cu sufletul”. Altfel spus, Tudor Vladimirescu este nu numai Domnul Tudor (cum apare în folclor), conducătorul unei mișcări europene de anvergură, dar și ... scriitor, operând, ca orice creator, cu reveniri, modificări pe manuscrise, ceea ce înseamnă „nu un chin al creației, căci îi era limpede ce are de spus: așteptarea impulsului creator”³⁶. Rostirea Vladimirescului din Proclamație avea „tăietură populară”, Tudor apărând în postura de personaj „biblic, aforistic, în același timp limpede și ambiguu, ca profeții. Preceptul dintelui pentru dinte este rar utilizat de români, și numai în momente năpraznice, când chiar nu se mai poate răbda. Este momentul când cineva îndrăznește să rostească: «Până când?» «Până când să-i suferim a ne suge sângele din noi?». Se vorbește de «dărăpănarea», «prădarea și stingerea țării», «încât au rămas mai goi decât morții cei din mormânturi»”.

Sticloasă și oțelită este și corespondența slugerului Tudor, cum se vede din scrisoarea adresată «către dumnealui clucerul Constantin Ralet, isprăvnicuț ot Mehedinți»³⁷.

Pentru autorul *Ionei*, Eminescu a fost și mai ales, este un model pentru toate situațiile-limită, un „gânditor politic chibzuit, presat de urgențe, hotărât să nu mai facă nicio concesie care ar duce la dărăpănarea țării, prin influența din afară ori prin stricăciune din’ năuntru”³⁸. Cu alte cuvinte, Tudor Vladimirescu este și azi periculos de actual, cum însuși depune mărturie Marin Sorescu: „Mărturisesc, figura lui Tudor obsedează de mulți ani pana scriitorului, în căutarea de caractere tari și personaje destoinice. Acum, când s-a umplut țara de «revoluționari», de impostori răsăriți ca ciupercile, tunând și fulgerând, răgușind zilnic microfoanele, chipul însângerat îmi apare parcă muștrător în față. Parcă am mai avut noi revoluționari, dar nu semănau

³⁵ Tudor Vladimirescu, *Scrieri*, ediție îngrijită de Tudor Nedelcea, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1993.

³⁶ Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 3.

³⁷ *Ibidem*, p. 4.

³⁸ *Ibidem*, p. 5.

cu aceștia, îmi zic. Și, mai ales, parcă am avut un revoluționar de-a adevăratelea, îmi zic. Ce-o fi mai făcând sfârtecatul lui trup? Ce-o fi mai gândind, pentru țară, rețezatul, mândrul lui cap? Îmi zic. Regândit astăzi, Vladimirescu apare în strașnica lumină nepătată, de arhanghel al dreptății noastre din veac.

Ca personaj tragic, el își asumă destinul mioritic – mereu se unesc doi să-l omoare pe-al treilea «la apus de soare»; dar, totodată, îl și depășește prin acțiune. Nu aștepta pasiv și în fluturarea spadei lui se termină proverbiale răbdare românească. Acceptând să facă politică în Balcanii corupți de bizantinism, venind în politică drept, cu morala lui simplă, țărănească – el știa că va fi, până la urmă, victima trădărilor străine și a nenorocitelor aluviuni care au slăbit și au cotropit sufletul schimbăcios al târgoveților noștri. Dar, ca și Mihai Viteazul, ca și, mai înainte, Decebal și Burebista, el a pășit mândru și neînduplecat spre moartea regeneratoare de energii; spre o moarte aproape ritualică.

Din gestul magic al jertfirii sale s-a născut România modernă. Istoria noastră s-a reîmpământit, energiile naționale s-au descătușat³⁹.

Despre Revoluția lui Tudor Vladimirescu, istoriografia română a consemnat lucrări fundamentale, începând cu M. Cioranu (*Revoluția lui Tudor Vladimirescu*, București, 1859), C. D. Aricescu (*Istoria revoluțiunii române de la 1821 și Acte justificative la istoria revoluțiunii române de la 1821*, Craiova, 1874), continuând cu lucrări semnate de A. D. Xenopol, V. A. Urechia, N. Iorga, D. Bodin, I. C. Filitti, Emil Vârtosu, Andrei Oțetea, Dan Berindei, Mircea T. Radu, G. D. Iscru, Nestor Vornicescu până la tratatul academic *Istoria românilor*, vol. VII, tom I (*Constituirea României moderne*), București, Editura Enciclopedică, 2003, coordonat de Dan Berindei etc.

Am adus în discuție și-n actualitate doi mari scriitori (Eminescu și Marin Sorescu), care au reușit să-l surprindă magistral pe Tudor Vladimirescu, cu pertinentță și obiectivitate, tratându-l în contextul politic european, cum l-a fixat Marin Sorescu: „Prins în capcana intrigilor sud-europene și-n jocul de interese al puterilor străine, Tudor ispășea poziția noastră geografică. El este cel care a hotărât să transforme această geografie nenorocită în istorie demnă, cu orice sacrificiu. Toți au încercat să-l folosească, pentru interesele lor. Pe măsură ce și-a dat seama de scopurile lor ascunse, el s-a eliberat pe sine în primul rând, năzuind spre eliberarea nordului. Istoricii rezolvă de multe ori simplist cazul Tudor Vladimirescu. El ne apare ca un erou exponențial, un profet prin gura căruia vorbește Dumnezeu drepturilor noastre. Profeții sunt bătute cu pietre – se știe, e o veche metodă. Înșelat de aliați și părăsit de ai săi, dus spre locul de arest, pe un cal străin, «cu picioarele legate sub burta calului», el parcurge un martiriu simbolic – de sfânt învins. Proclamațiile devin blesteme. Pandurul Cioranul l-ar fi auzit spunând cu o zi în seara uciderii: «Și ce vreți de la un om pe care vicleniile ce ați urmat, ați întors chiar oștirea lui de l-au dat în mâinile

³⁹ *Ibidem*, pp. 4-5.

---

voastre, voi, oameni fără căpătâi și străini cu totul de această țară. Gândiți-vă singuri voi, printr-aceasta la ce căpătâi o să ieșiți? Vreți să mă omorâți? Eu nu mă tem de moarte. Eu am înfruntat moartea în mai multe rânduri. Mai înainte de a ridica steagul spre a cere drepturile patriei mele, m-am îmbrăcat cu cămașa morții».

Cămașa morții pare a fi piesa principală a portului nostru național.

Iată un autor care n-a vrut să fie autor⁴⁰.

Tudor Vladimirescu este un martir al poporului său, cu învățăminte demne de urmat, o pildă pentru unitatea de cuget și faptă a românilor, oriunde ar fi ei. El este un erou național, o personalitate cu valențe literar-artistice, dar și un personaj literar, abordat de istorici și scriitori deopotrivă.

TUDOR VLADIMIRESCU BETWEEN WRITINGS AND CHARACTERS

(Abstract)

Starting from G. Călinescu's ingenious intuition about Tudor Vladimirescu's "literary work", the author analyzes Eminescu's considerations regarding the revolutionary leader of 1821 and the revolutionary character of his movement, Tudor Arghezi, the philosopher and memorialist Petre Pandrea, about Tudor's action to establish the legal order in the capital, as well as Marin Sorescu's views on this exponential hero, a prophet who clothed the shirt of death.

Keywords: Tudor Vladimirescu, George Călinescu, Mihai Eminescu, Marin Sorescu, Revolution of 1821.

---

⁴⁰ *Ibidem*, p. 7.